

De predicamēto habitus

positionē. z ad huius similitudinē iuriste articulos positōes dicūt quos debēt pbare dicēdo. ponit scz talis qd pbare intendit. Quarto idē est qd ordinatio partiū in toto. z sic ponit in pdicamētis ca^o de quātitate vbi dicit qd quedā quātitas pstat ex partibus habitibus positionē. Quinto est idē qd ordinatio partiū in loco z sic est speciale predicamentū. z sic hic positionem accipimus.

¶ Quid est positio vt est pdicamentū. **Caplm. CCC.**

¶ Ecūdo videndū qd quid sit positio put est pdicamentū. Ad qd dicēdū qd auctor sex pncipioz diffinit positōem dicens. Positio est quidā partiū situs z generatōis ordinatio. Ad cuius diffinitōis intelligentiā sciendū est qd fm Albertū: situs primo z pncipaliter noiat ordinatōem partiū in loco. secundario aut noiat ordinatōem partiū in toto. z hoc p relatōem ad locū. Ex his autē duobz causat mod^o essendi positōis p qd est pdicamentū. z p qd distinguit ab oībus alijs pdicamentis. scz sit ordo partiū in toto p pparatōem ad locū. Et ppter hoc dicit in dicta diffinitōe qd positio est quidā partiū situs. z quia hoc ē quidam effectus agentis in passum ex hoc em sequitur talis ordo partiū in toto in comparatione ad locū quia agēs hz tale dōminū sup passum. ideo subdit z generatōis ordinatio. id est ordo causatus a gñatiōe. Hic autē generatio large accipitur. z sensus est: a generatione. id est ab agentis actione.

¶ Quō positio pdicamentuz differt a positōe pntente ad genus quātitatis **CCCC.**

¶ Hoc tertio patz quō differt positio que ē speciale pdicamentū. z positio que pntet ad

spēalem z determinatā spēm quantitatis. Et qz positio put pntet ad determinatam spēm quātitatis nō dicit nisi ordinatōem partiū in toto. sicut ordinatōem partiū corporis in corpore: Positio autē prout ē speciale pdicamentū dicit z importat ordinatōem partiū in toto. non absolute: sed in comparatione ad locū in quo diuerse pres totius diuersimode situantur zc.

¶ De pdicamēto habitus **Caplm. CCCII.**

¶ Scimū et vltimū pdicamentū dicitur habitus. Cui^o declaratio z notificatio supponit ea qd dicta sunt supra d^o multiplex acceptiōe nois habitus. z quō est pdicamentū. z quō potest pdicamentū et quō pma spēs qualitatis. Istis ergo suppositis oībus que ad naturā habitus pntent in genere que sup dicta sunt cū ageret de pma spēs qualitatis: restant duo solū dicēda de habitu vt est pdicamentū. Prīmū est quid est. secundū quōzū vel in quibus est. **¶** Quid est habitus prout est pdicamentū

¶ Quantū ad pīmū sciendū qd auctor sex pncipioz diffinit sic habitū put est pdicamentū. Habitus est adiacētia corporū z eoz que circa corpus sunt. Ad cuius diffinitōis intelligentiā sciendū. qd fm Albertū triplex est adiacētia. Una scz corporis qua corpus figurat z terminat ea qd sunt circa corpus fm suam pncipiam figuratiōem. z hec adiacētia est actiue a corpe figurante. Alia est adiacētia que est eozū que sunt circa corpus fm qd talia figurantur z determinant a corpe. z hec est quedam passio. He autē due adiacētie nō sunt due res distincte reat

Tractatus Secundus

liter. s; solū dicitur sicut actio et passio
vñ s; vnus actus. sed adiacētia acti
na est a corpe figurante. et eadē passi
ua in corpe figurato. Est autē tertia
adiacētia que causat ex his duabus
sc; q; vtrūq; vtrius adiacet. et hec ad
iacētia est habitus. Et sic p; ps dif
finitōis qua dicitur q; habitus est adiacē
tia. **U**terius autē sciendū est q; ali
ud est inherere et aliud adiacere. q; a
inherētia dicitur proprie modū acciden
tis quantū ad suū esse. **A**ccidētis ei
esse est inesse. et ideo nullo mō vt
p;uenire substantie cōplete. qd em ve
re est nulli accidit. vt dicitur pmo p; hys.
Sed adiacētia. put hic sumit dicit
quandā applicatōem rei p se existen
tis ad aliā rem. et hec puenit substā
tie. sicut vestimentū adiacet corpi.
quoz quodlibet est substantia. **E**rgo
inherētia proprie est solū accidētis. ad
iacētia solū substantie applicabilis
ad aliā substantiā quaz quelibet est
p se subsistēs. id albedo inheret pa
rietī sed nō adiacet. vestimentū autē
adiacet s; nō inheret corpi. **E**x quo
p; q; quibus habitus q; est postpōi
camentū: et habitus q; est pma spēs
qualitatis sit ipsoz accētium. habi
tus tñ qui est p dīcāmētū nullo mō
est accētium sed subie. nō cuiuslibet
nisi quātītatīe et corporalis cui alte
ra aliquo mō est applicabilis. mō q;
in sequenti caplo dicitur. et ideo in
diffinitione dicitur. q; habitus est cor
poris et eoz que circa corpus st;. **U**
terius autē sciendū est q; in eo qd dicitur
corporū: tangit causa finalis habi
tus. nā oīs habitus est finaliter in
uētus. aut ppter decorē. aut ppter re
gimētū. aut ppter tuitiōē corporis
In eo autē qd dicitur. eoz q; circa corpus
sunt. tangit materia aliqualiter nō
ex qua. quia ista carēt omnia accidē
tia. s; in qua. **E**t ita p; quid est ha
bitus vt est p dīcāmētum.

In quibus habitus inuenit
in quibus non. **Cap. CCCIII.**

Ex dictis p; scdo sc; quoz
est habitus et in quibus. **D**i
ctū est em q; nō est accētium
sed substantiaz. nec oīm subaz. sed
corporaz quaz quō sit dicendū est
Ubi intelligendū q; sicut dicit **C**o
mentator sup. v. metaph. p dīcāmē
tum habitus accipit ex adiacētia
p rīnētis ad p rētū. nō put p rīnens
habet p rētū. sed put p rētū habz
p rīnens. **A**rbor corticē. hō vestem
Cōstat autē q; hec habitudo p rētū
ad p rīnens nō est s; oēs p rēs indī
ferēter corporis p rētū. sed solū s; m ex
teriores. **N**ullus autē habitus est ap
propriatus toti corpi. sed habitus ap
propriatur p rīb; corpi q; hñt denoia
re suū totū. sicut galeatū esse appo
p rīat sibi caput. et calciatū pedes. et
tñ cū hō est galeatū in capite dicit
simplr galeatus. **E**x q; sequit q; ha
bitus nō debet alicui corpi nisi o
rganisato vel habēti diuersitatē p rīū
Et hinc est q; inanimatū sicut lapi
des et hmōi nō dīcūtur proprie habere
habitū. **E**t hoc innuit auctor sex p n
cipiozū qñ dicitur q; dīffinītiō ipsius
habitū nō est accipiēda s; m totū cor
pus. sed s; m diuersas p rēs. **E**x his
igit breuiter pcludit quoz est et q;
b; puenit habitus put est p dīcāmē
tū. q; nō est accētium sed subarum.
nec subaz oīm sed corporaliū. nec cor
poraliū oīm nisi habentū diuersi
tatē p rīum. sicut st; viuētia. nec s; m
oīm p rēs nisi s; m exteriores. **Q**uis
tamē in oīb; viuētibus inueniat
vt arbor habet corticē. equus sellam
hō vestē. tamē magis proprie est i vsu
respectu eozum que st; circa hōiem
Ex dictis p; aliqd circa decē p dī
cāmēta quantū de modulo ingenij
mei circa ea concipio. et hic explicā

De postpredicamentis.

dum fin intentionē ppositā iudica-
ualiquas subtilitates et difficul-
tes speciales quas doctores mode-
ni circa ista discutunt. et specialit̄ cir-
ca vltima sex p̄dicamēta: de quibus
p̄transendo ex certa scientia hic ni-
hil volui p̄tractare.

De his que p̄dicamēta cō-
sequuntur **Caplm. CCCV.**

Postq̄ dictū est de p̄tinenti-
bus ad p̄dicamēta in generali. et
p̄mo de illis que aliq̄liter cō-
ueniūt et sunt p̄munia su-
bus. secūdo de quolibet p̄dicamen-
to in sp̄ali. **Nūc** tertio videndū
est de quibusdā que p̄sequunt̄ ip̄a p̄di-
camēta: vel oīa vel plura: que ab ali-
quibus p̄ter hoc postp̄dicamēta vo-
cant̄. **Et** circa ista sic p̄cedendū est
Quia p̄mo dicet̄ de noīe quo ip̄o-
ratur idētitas. **Secūdo** de noībus quibus
importat̄ aliqua aliteras. **Ter-**
tio de noībus significat̄ sub alijs
habitudinibus. et maxime que impo-
tate videntur aliquam habitudinē
alicuius ordinis.

De hoc noīe idem: quoties d̄r
et quot modis sunt aliq̄ eadem.

Quantū ad p̄mū occurrit hoc
noīe idem. de quo videndū ē
quoties dicat̄. **Ad** quod dicendū q̄
cū fin p̄mū q̄nto metaph. vnum in
suba faciat idē. vñū in quātitate fa-
ciat eāle. vñū in q̄litate faciat simile
si vellemus p̄transire nō oī plus di-
cere de eodē nisi qd̄ supra dictū est
de vno: cū de trāscendētibus erat ser-
mo. **Uñ** breuiter quot modis et quibus
d̄r vñū et aliqua dicunt̄ vñū: tot
modis d̄r idem. et tot modis aliq̄ di-
cunt̄ esse eadē. **Sed** vt fiat explica-
tius manifestū sciendū q̄ fin p̄mū
q̄nto metaph. aliqua dicunt̄ eadez
dupl̄. scz p̄ se et p̄ acc̄ns. **Per** acc̄ns
aut̄ dupl̄. **Uñ** oī mō vt dicat̄ acc̄ns

per se. et subiectū per se. **Alio** modo
vt dicat̄ simul vtrūq̄. **Primo** em̄
mō dicunt̄ aliqua esse eadē p̄ acc̄ns
tripliciter. **Primo** qñ duo accidētia
dicunt̄ de eodē subiecto. vt si dicat̄
albedo et sc̄ia de sorte: tunc sc̄ia et al-
bedo sunt idē per acc̄ns. **Secūdo** qñ
acc̄ns dicat̄ de subiecto. vt albedo
de sorte. tunc sortes et albedo sūt idē
p̄ acc̄ns. **Tertio** quādo subiectū
dicat̄ de accidēte. vt si diceret̄ albū
et sortes. ibi sortes et albū sunt idēz
p̄ acc̄ns. **Si** aut̄ dicant̄ simul sub-
iectū et accidens hoc fit tripl̄. **Pr-**
mo qñ de subiecto simplici p̄dicat̄
simul subiectū et accidens. vt hic hō
mo est hō albus. **Secūdo** quando de
subiecto et acc̄nte p̄dicat̄ accidens
solū. vt hō albus est alb. **Tertio** qñ
p̄dicat̄ subiectū et accidens ex p̄te p̄
dicat̄ de subiecto et accidēte ex p̄te
subiecti. ita q̄ accipiat̄ totū siml̄ ex
p̄te p̄dicat̄ et subiecti. vt hic hō alb
est homo albus. **Omnibz** em̄ istis
modis ista sunt eadem p̄ acc̄ns.
Per se aut̄ dicunt̄ eadē dupliciter
Aut absolute. aut in respectu ad ali-
ud. **Absolute** dicunt̄ esse eadē que
cūq̄ sunt vñū numero habēt̄ idē
eē naturale. vt sortes sorti. **In** respe-
ctu autem ad aliud sunt aliqua ea-
dez tripliciter p̄ se. **Primo** respectu
speciei. et sic dicunt̄ aliqua esse ea-
dem specie quecūq̄ continēt̄ sub
specie vna. vt petrus et sortes sunt
sub homine. et isto modo sunt etiāz
aliqua vnum proprie et diffinitione
quia quecūq̄ sunt vnius speciei ha-
bent eādē diffinitionem et idem
propriū substantiale. **Alio** modo
respectu generis. et sic dicunt̄ ea-
dem genere quecūq̄ sub eodem ge-
nere continēt̄. vt homo et leo sub
animali. **Alio** modo respectu ali-
cuius analogi. et sic substantia et ac-
cidens sunt vnum et idem in ente:

Tractatus Secundus

quod p se dicitur de utroq. **B**reui-
ter aut cōcludo quot modis dicitur
vnū tot mōis dicitur idem. z quot
modis dicunt aliqua esse vnū tot
modis dicuntur esse eadem

De noibus alietatē impo-
tantibus. et sunt quattuor. scz
diuersum. differens. simile. et
oppositio. **Capitulum. CCCVI.**

Secūdo dicendū est de noi-
bus quib; aliqua alietas im-
portat. z sunt quattuor. **Q**u-
tum p̄sens materia exposcit de qui-
bus est dicendū. scz diuersum de quo
primo dicendū est. **D**ifferēs de quo
secūdo. **S**imile de quo tertio. **O**p-
positio de quo quarto

Quotiens dicit diuersum z q̄t
modis aliqua sunt diuersa

Quāntū ad primū sciendū est
q̄ eide opponit diuersum. vñ
sunt passiones entis inguantū ens:
et sufficēter ip̄m diuidētes. **O**mne
em̄ ens est idem alteri aut diuersus
nec ē dare mediū. **Q**uia ergo quot
modis dicit vnū opposito: tot mōis
dicit z reliquū. idcirco quot modis
dicit idem tot modis dicit diuer-
sum. z quot mōis sunt aliqua eadē
tot modis aliqua s̄t diuersa. **D**icitur
em̄ aliqua diuersa p accidens. z
aliqua p se. **U**n̄ p̄s de hoc nō mul-
tū in q̄nto metaph. fuit p̄secut⁹. **D**i-
cunt em̄ aliq̄ diuersa numero: z hec
sunt q̄ differūt fm̄ materiā. vt duo
indiuīdua eiusdē sp̄s. vt sortes z pe-
trus. **A**liqua fm̄ sp̄m. hoc aut̄ p̄tin-
git q̄ntq; modis. vt p̄z q̄nto meta-
ph. **P**rimus mod⁹ est q̄n̄ due sp̄s
eiusdē generis ḡnālissimi. licz nō p̄xi-
mi nec ex opposito diuidunt. vt scia
et albedo. **S**ecūds est q̄n̄ sunt eiusdē
generis z diuidunt̄ p̄tra se inuicem
siue sint p̄traria siue nō. vt bipes et
q̄drupes. **T**ertius q̄n̄ in sua substā

tia h̄nt p̄trarietate. vt pote qz diuisi-
dicitur p̄trarietate. z hoc siue ip̄s
sa sint directe p̄traria: vt albedo et ni-
gredo. siue nō: vt hō z asinus. **Q**uar-
tus mod⁹ est: q̄n̄ simul due sp̄s s̄t
in aliquo genere. vt hō z equus sub
aiāli. **Q**uintus modus est. q̄n̄ aliq̄
accit̄ia in eodē subiecto sunt: z tñ
d̄nt ab inuicē. talia em̄ necesse ē spe-
cie differre. eo q̄ impossibile est plu-
ra accit̄ia vnus sp̄s in eodē subie-
cto esse. **A**liqua p̄o dicunt diuersa
ḡne vel sub diuersis generib; vt sub-
stāria z caritas. **A**liqua etiā dicitur
diuersa analogo fm̄ q̄ aliq̄ sub
diuersis analogis cōtinentur. z fm̄
q̄d est multiplex analogus infra pa-
tebit cū de analogo aliquid dicit.

Quid est differens: z quot
modis dicit. z quomodo se habz
ad diuersum. **CCCVII.**

Quāntū ad sc̄dm dicendū ē
de hoc noie differēs p̄mo. se-
cūdo de d̄ntis rei z rōnis.
Quāntū ad p̄mū sciendū. q̄ sicut
p̄z ex q̄nto metaph. differēs p̄t su-
mi dupl̄. **U**no mō large. z sic non
est distinctio inter d̄ntis z diuersum
et sic dicunt illa diuersa et d̄ntia q̄
in nullo zueniūt: nec in aliquo mō
d̄nt in seip̄s. **A**lio mō sumit differ-
re. p̄prie. z sic dicunt aliq̄ differre q̄
in aliq̄ vno cōicant: siue illud vnū
sit vnū nūero. vt sortes sedēs differet
a sorte nō sedēte. siue vnū sp̄s: vt sor-
tes z plato d̄nt sub hoie. siue vnūz
ḡne: sicut hō z asinus d̄nt sub aiāli
Et sic accipiendū differēs om̄e dif-
ferēs est diuersum. sed nō omne di-
uersum est differēs. qz differens ad-
dit supra diuersum aliquo mō dif-
ferre. fm̄ aut̄ q̄ docet **A**resto. v. me-
taph. inter oīa illa q̄ sunt d̄ntia illa
dicunt p̄prie differre q̄ sunt eadem
ḡne z diuersa fm̄ sp̄m: q̄n̄ talia cō-

De differētia rei et ratiōis

uentur in vno cōmuni scz in genere et differūt diuersis differētis specifiis et p rarijs. Que em dnt nūero solū dnt differētis accītalibz. Et ita prz qd est differēs. et quō se hnt ad inuicem differēs et diuersum

De differētia rei et ratiōis.

Cap. CCCVIII.

Secūdo videndū est quid ē differre et rōne. **U**bi pmo videndū est quot modis dicitur ratio. **S**ecūdo quō se habeat ratio ad rem. **T**ertio quō dicitur aliqua differre et ratiōe.

Quot modis dicitur ratio.

Quantū ad pmo sciendū q rō dicitur sex modis. **P**rimo rō est idē qd causa. vñ in vsu cōiter loquētiū dicitur huius rō est. i. huius causa vel reddit rōnem huius. i. causaz dicitur. **S**ecūdo ratio idē est qd aliq bona pparatio: siue sit p causam siue p effectū. et sic aliq dicitur probare suā opīonē multis rōnibus. **E**t sic videtur poni in definitōe argumēti qñ dicitur: q argumentum est ratio rei dūbie faciēs fidē. **T**ertio idē est qd definitio. et sic accipit in pncipio p dīcamentoz vbi dicit q equoca dicitur quoz nomē est cōe et fm illud nomē rō substantie est diuersa. rō idē est definitio. **Q**uarto rō est idē qd pceptus intellectus de re quā quis expse vult intelligere: que etiā verbum mentis dicitur. **E**t hoc mō rō rei est eius expsa cōceptio intellectu. **Q**uīto est ratio idē qd illud qd rñdet in re pceptōi intellectus de se facte. et dicitur ratio illud qd tali pceptōi rñdet. **H**oc autē est illud qd apphēdit in intellectu de significatōe alicuius nominis. et hoc in habētibz definitioez est ipa res que p definitōem impozitat. **E**t hoc mō dicit pbs in. iij. metaph. q rō quā significat nomen est

ipsa definitio. **S**icut dīcimus q rō iusticie est in tenēdo medium eoz q sunt ad alterz. **I**n illis autē que non hnt definitōem pprie rō talis rei est illud ex q res hz q sit res. sicut rō q litatis est illud ex q qualitas habet q sit qlis. **Q**uia tñ hic vrimur no mine rōnis sciendū. q hoc nomē rō nō significat illud qd sic de re intellectus apphēdit. sed illud fecit nomen rei: vt nomē lapidis vel quodcūqz aliud. sed hoc nomē rō significat intentionē cū sit nomē sedē intētiōis. sicut et definitio et genus et huiusmodi. hec autē intētiō est applicabilis rei pcepte vnde dicitur ratio. **S**exto mō ratio idē est q intellectua potētia aīe rōnalis. a qua rōne hō rōnalis dicitur. **H**ec autē potētia aliqñ vocatur intellectus. aliqñ rō. aliqñ alijs nomē bz a diuersis actibz suis. sic supius dictū fuit cū de potētis aīe ageret.

Quō ratio est in intellectu et quāritate. **Cap. CCCIX.**

Quantū ad scdm quō aliq ratio ē in re: sciendū q tres vltimi mōi (qbus dicitur ratio) faciunt ad ppositū. et iō alios dīmit tendō dicendū est. q accipiēdo rōez rei. p ipsa cōceptiōe intellectus de re formata: ratio nō est in re extra subiectiue. sed est in intellectu formalit et subiectiue. **A**ccipiēdo autē rōnem pro eo qd ex pre rei formalit rñdet tali pceptōi dicitur rō in re. nō quidē q ipa intētiō (quā significat nomē) sit in re. aut etiā ipsa pceptio cui cōuenit talis pcepta intētiō sit in re extra aīam cū sit in aīa subiectiue. sed dicitur esse in re inquantū in re est aliqd qd correspondet cōceptiōi aīe sicut signatū signo. **I**n sciendū q ipa cōceptio intellectus triplz se hz ad rez q est extra aīam. **A**liqñ em ipsa pceptio intellectus est silitudo rei extra

Tractatus Secundus

animā existētis. sicut hec conceptio quā habz de re significata p hoc nomen hō. z talis conceptio habz fundamentū in re immediate inquantum res ipsa ex sua pformitate ad intellectū facit q intellectus sit verus. z q nō mē significās illū intellectū p̄rie dicat differre. Aliquā aut ipsa conceptio nō est similitudo rei existētis extra aiām. sed est aliqd quod psequit ex modo intelligēdi rem q est extra animā. z hmoi sunt intētiōnes quas intellectus adinuenit. sicut conceptio e significato huius nois genus. non est similitudo alicuius rei extra aiām existētis. sed ex hoc q intelligit aiāl vt in pluribz spēbus attribuit ei intētiōne generis. Et huius intētiōis licet primū fundamentū nō sit in re sed in intellectu. tñ remotū fundamentū est ipsa. vñ intellectus nō est falsus q has intētiōes adinuenit. Et sile est de oibus alijs noibus q consequuntur ex mō intelligēdi. Aliquādo vero ipsa conceptio de aliq significato p nomē nō habet fundamentum in re: neqz primū: neqz remotū sicut conceptio chymere. qz nec est similitudo rei extra aiām. neqz psequit ex modo intelligēdi rem aliquā vere. et ideo ista conceptio est falsa. Vñ pz scdm sez q ratio dicit in re inquantum significatū nois (cui accidit esse rōnem) est in re. z ptingit p̄rie quādo conceptio intellectus est similitudo rei. Accipiēdo aut rōnem p potētia intellectiua realiter z subiectiue: patz q est in essentia aīe sicut p̄riū accidens in suo subiecto vt sup dictum est qñ de potētis aīe diceretur

Quō aliqua differunt re vlt ratione. z de pertinētibus ad ista. **Capitulum. CCC.**

Quantū ad tertiū. quō scz aliqua differunt re vel rōne dicen

da sunt tria Primū quō oīs diuersitas rei vel rōis sub triplīci modo cōcludit. Scdm: quō aliq dicitur differre re vel realit. Tertiū quō dicitur aliq differre rōe vel fm rōem

Quō oīs diuersitas rei vel rōis sub triplīci modo concluditur

Quantū ad primū p̄mitto p̄ri ostendo p̄ncipale. Illud qd p̄mitto est q alid ē dicere q aliqua duo sint diuersa entia rōis. aliud q ali qua st diuersa fm rōnem. vel diuersa rōe. Quādo em dicitur q aliqua duo sunt diuersa entia rōis: est sensus q ista duo z eorū diuersitas sunt a rōe ita q tam entitas q diuersitas p̄tinent ad rōnem z ad esse rōis. et sic genus z spēs z cetera scde intētiōes sunt diuersa entia rōis. quia nec entitatē habēt nec diuersitatez nisi a rōne. Quādo aut dicitur q aliqua sunt diuersa rōne vel fm rōem. nō est necē q entitas sit entitas rōis. sed solū diuersitas vel etiā pluralitas. Et verbi grā homo z aiāl differūt solū rōe. nō tamē p̄pter hoc esse hoīs vel aiālis est fm rōem. sed solū diuersitas inter hoīem z aiāl est rōis z a rōne. Et his p̄z scdm p̄ncipale. q quedā sunt diuersa quorū vnūquodqz est vera res: z quorū diuersitas est realis sicut substantia et quāritas. lapis z asinus. Quedā sunt quorū nullū est res vera. nec diuersitas ē realis sicut duo entia rōis. vt genus z spēs. hoz em tā entitas q diuersitas est a rōne. Alie sunt que tenent mediū. q scz sunt sic diuersa quorū vnūquodqz dicit ali quid reale. z est res vera. Sz diuersitas inter illa duo est rōis z nō realis: vt dicitur est de hoīe z animalī. quia quodlibet est res vera. diuersa autem nō sunt re. sed rōe. Idem est de iusticia z sapiētia in deo. quia z

De differentia rei et rationis

tam iusticia q̄ sapientia in deo res vera est. et tamen nō differūt realiter sed solum ratione.

Quid est differre realiter et q̄ aliq̄ differūt realiter aliquo q̄tuoꝝ modoz. **Cap. CCCXI.**

His suppositis videndū est secundū principale: quō dicitur quod aliqua differre re vel realiter. Et dicendū q̄ re et realiter dicunt differre proprie illa quozū vnū nō est alterū. nec vnus entitas ē alterius entitas. nec diuersas taliū dependet ab actu intellectus. imo circūscripto omni actu intellectus ad huc essent diuersa et vnū nō esset alterū. Et sic aliqua differūt mō quā duplici. Primo ea que sunt eiusdē speciei sunt diuersa sicut numerū. vt fortes et plati. et duo lapides. Secundo differūt isto mō. ea q̄ sunt diuersa numero et sp̄e: sunt tamē eiusdē generis. et sic differūt realiter hō et asinus et bos: q̄ sunt diuersę sp̄es animalis. Tertio mō dicitur aliqua differre realiter que nō solū differūt numero et sp̄e. sed differūt genere: quous p̄tineant sub vno analogo. et hoc mō differūt substantia et q̄ntitas que continentur sub ente. Quarto mō differūt aliqua realiter. nō solum sicut differentia numeralē specifiā et generis. sed plus q̄ sicut generis. et hoc mō realiter differunt deus et creatura. q̄ creatura oīs est in ḡne. Deus autē illimitatus extra oē generis. Sic ergo q̄tuoꝝ modis istis vna res realiter differt ab alia. quous autē diuisio entis extra animā in decē predicamenta sit diuisio in illa q̄ quilibet est res vera. nō tñ est necesse q̄ oīa illa q̄ sunt in diuersis predicamentis vel in diuersis speciebus eiusdem generis sint diuersa realiter sicut supra dictū est in quarta sp̄e qualitatē

et in predicamento actōis. s̄ sufficit q̄ quilibet diuisum sit ens reale. Unde quō dicitur q̄ diuisio entis in decē predicamenta est diuisio in decē realia. sic intelligendū est q̄ sit in decē quozū quilibet est ens reale. non tñ oportet q̄ oīm illoꝝ diuersitas sit realis. imo vna eadē res numero ad predicamentum et diuersa p̄tinet. vt patet de motu. q̄ actio et passio sunt vnus motus numero realiter vt supra patuit.

Quō dicitur aliq̄ differre rationem. **Cap. CCCXII.**

Quāntū ad tertium (quō dicitur quod aliqua differre ratione et esse diuisa vel esse diuersa sicut rationem) dicendū est q̄ accipiēdo rationem p̄ceptōe intellectus quot s̄ tales p̄ceptōes differētie tot habet rationes diuersas res illa cuius p̄ceptōes q̄ sunt extra se. et sunt in intellectu formaliter inherētes ei. Et oēs tales p̄ceptōes quozū quilibet dicitur ratio realiter differt vna ab alia. et q̄ sunt sic diuersa ratione sunt diuersa realiter. Unde sic est q̄ diuisum ratione non dicitur p̄tra esse diuersum sicut rationem. imo est idem. Accipiēdo autē rationem p̄ eo quō in re tali p̄ceptōe respōdet: sic eadem res habet multas rationes sicut formaliter inherētes. q̄ rationes diuersę dicitur ab aliq̄bus doctoribus diuersę abilitates. q̄ talis res est abilis ex se talibus p̄ceptibus diuersis veraciter respōdere. sic homo ē abilis vt concipiatur esse rationalis. animal et corpus et substantia et cetera. et sic q̄ sunt diuersę rationes que dicitur sic ratione nō sunt diuersę realiter nec sicut rationem. imo sunt idē realiter. sicut hō et animal sunt idē realiter. et sapientia et iusticia in deo. licet differant ratione. et sic de alijs. Inuestigare autē vñ proueniat talis diuersitas rationum sic dicitur sine q̄ntitate ad diuersitate rationū q̄ s̄ p̄ceptōes

Tractatus Secundus

et se tenet ex pre intelligētis siue qm
tū ad diuersitatē rōnum q̄ s̄z abili
tates diuerse rīdentes vt fundamē
tū taliū pceptionū. z sic se tenet ex
pre rei intellectu: altioris inq̄sitiōis
est. z p̄tinet ad sc̄dam distinctōez p̄n
tis Accipiēdo autē rōnem p potētia
intellectiua sicut dicunt aliqua rōe
differre dupl̄r. **U**no. qz q̄dlibet eo
rū est ens rōnis z diuersitas ac d̄n̄
tia est s̄l̄r rōis. ita qz circūscripto oī
actu intellectū nō esset illoz oīmyer
boz entitas: nec eēt illoz d̄n̄tia. Et
sic d̄n̄t rōne oīa entia rōnis: oīa se/
cūde intentōes. **A**liō. d̄r aliq̄d dif/
ferre rōne: nō qz illud sit ens rōnis. s̄
qz ex̄ns ens reale z vnū realit̄ rō ne
gociās circa ipam vnortit̄ vt duo/
bus. z sic rōne idē differt a seip̄o. cū
intellectū negociādo p̄parat idē ad
seip̄m in relatōe idēnitatis dicendo
idē eidē idē. Et breuiter p̄cludēdo
oīa ista dicunt differre rōe: put d̄n̄
tia rōnis diuidit̄ p̄ra d̄n̄tam realē
qm̄ in illis nulla inuenit̄ distinctio
circūscripto oī actu intellectū. z ip̄e
intellectū in sui opatiōe. p̄ sui p̄side
ratōe illā d̄n̄tiaz causat. z est obiecti
ue īntellcū solū z nō subiectiue in re

**De hoc nota simile: z quot
modis dicit̄. CCCXIII.**

Quantū ad tertiuū sez de hoc
noīe s̄le sciendū. qz s̄l̄itudo
est d̄n̄tium eadē qualitas.
Quia s̄o q̄litas h̄z q̄tuoꝝ sp̄s: s̄m
illas q̄tuoꝝ attendit̄ s̄l̄itudo. **P**ri/
mo s̄m p̄mam sp̄m q̄ est habitus z
disp̄o. vt duo quoꝝ q̄libet est albu di
cūtur s̄les. **S**ec̄do s̄m sc̄dam sp̄m
vt duo h̄ites potentiā naturalē ad
videndū dicunt̄ s̄les in potētia visi
ua. **T**ertio s̄m tertiam sp̄m sez s̄m
passionē vnā. vt duo ligna s̄z s̄l̄ta q̄
p̄burunt. z nō solū sit vna sp̄e. s̄z eti
am si nō sit eadē passio specie s̄z ḡne

vt illi dicunt̄ s̄les q̄ patiunt̄ q̄s̄
diuersa. z iste q̄ icarcerat. et ille qui
fustigat. **Q**uarto dicunt̄ s̄l̄ta etiaz
aliq̄ s̄m quartā sp̄m q̄litaris. s̄. s̄m
formā z figurā. vt illi dicunt̄ s̄les q̄
h̄nt eandē staturā vel qui h̄nt eandē
figurā in facie z in corpe. **I**llud autē
est magis s̄le alteri qd̄ puenit cū eo
in pluribz q̄litaribz. sicut oleū qd̄ est
calidū z siccū est magis s̄le igni qui
h̄z eadē q̄litaris q̄z uocaz qd̄ ē ca/
lidū z humidū. **Q**uot autē mōs di
cunt̄ aliq̄ s̄l̄ta: tot modis p̄ opposi/
tū dicunt̄ aliqua dissimilia.

De oppositione tractatus Capitulum CCCXIII

Ad dicendū de q̄tuo sez op/
positōe dicendū est p̄mo de
oppōne in ḡn̄ali. sc̄do descen
dendū est ad quālibet sp̄m oppōis
in sp̄ali. **Q**uantū ad p̄mū erit fa
ciēda sunt. **P**rimo videndū est q̄uo
differūt oppositio z oppositū. **S**ecū
do q̄ z quot sunt sp̄s oppōis **T**er
tio quō se habeant ad inuicēz z in q̄
est maior vel minor oppositio.

In quo differūt z quomodo op
positum z oppositio.

Quantū ad p̄mū sciendū est qz
Oppositū z oppositio d̄n̄t sicut
cōcretū z abstractū eo mō q̄ supra
de pluribz alijs dicit̄ est. **S**icut em̄
albedo z albu differūt p̄ modū con
creti z abstracti. ita oppositū z oppo
sitio. **A**lbedo em̄ ipam formā p̄cise
signat. sed albu nō p̄cise: imo sub/
iectū p̄notat. qz albu importat rem
habentē albedinē. z ita in p̄posito:
Oppositio em̄ importat formā illō
q̄ aliq̄d alteri opponit̄. sed oppositū
importat rē habentē talē oppōem z in
q̄ est talis oppō. **U**n̄ oppō est illud
in q̄ oppositū opponit̄ alteri oppōsi
to. sed oppositū importat illud qd̄ op
ponit̄. z ita p̄z qd̄ vtrūq̄ significet

De oppositōe in cōmuni.

et quō ad inuicē se habeāt. Et quō dīctū est in genere intelligendū est de alijs spēsbus oppositōis. vt in ptra / rio 2 in ptra rietate 2 hmōi.

Quot sunt spēs oppōnis. et earū sufficiētia. CCCV.

Secūdo dicendū est quot sūt spēs oppōnis. Et dicēdū q̄ q̄ntuoz. vt p3 q̄nto metaph. qz quedā opponūtur dīctōrie. qdā puatiue. qdā dīctōrie. quedā relatiue. Et hāz sufficiētia 2 fecantia ac dīctōria simul habet hoc mō. Quidē em ptra ponit vel opponit alteri duplī. Aut rōne depēdentie. qz depēdet ab ipō. 2 talis oppō relatiua dicit. 2 sic opponit pater filio 2 ecōuerso. Aut rōne remotōis. qz vnū remouet al / tez. 2 hoc ptingit triplī. Aut eī to / taliter remouet nihil relinq̄ns. 2 sic est negatio q̄ totū remouet q̄ oppō / nit affirmatōi. 2 sic sumit oppositio dīctōria. 2 sic opponūtur dīctōrie ens 2 nō ens. Aut remouet opposi / tū sed relinq̄t subiectū. 2 sic sumitur oppō puatiua. 2 sic opponit cecitas visui. Aut remouet oppositū s3 relinquit subiectū 2 gen^o. 2 sic est oppositio dīctōris. qz dīctōria sunt i eodē subiecto 2 eiusdē ḡnis. 2 sic opponit cō / trarie albedo nigredini. qz albedo remouet nigredinē s3 eiusdē ḡnis qz vnū post aliud p̄ esse in manu. 2 sunt eiusdē generis. qz sunt sub co / lore. sicut due spēs sub genere

Quō se hnt ad inuicē q̄ntuoz oppōnes: 2 q̄ plus hz de natura oppōnis. Cap. CCCVI.

Quarto videndū est de istis spēsbus quō se habeāt ad in / uicē. Et quīs subtilit̄ inuēti possit patere exposita sufficiētia. tñ vt plenius pateat: sciendū qz dīctōrio est maior 2 prima oppōnum. qz plus hz de oppōne inter duos termi

nos oppositos. Alie autē due grada tīm diminuūt de rōne oppōnis. Vñ fm quō alie plus p̄cipāt de dīctōria oppōne fm hoc hnt plus d̄ oppōne. Prīmū em in q̄libet ḡne causa ē oim q̄ sunt post in eodē. vt dī. ij. me / taph. 2 iō post dīctōne plus hz de oppōne puatiua. post hāc oppō dīctō / tatis. vltio relatiua. Et hoc sic ostēdit. qn̄ ponit aliqd̄ mediū int̄ duo distātia: ipm̄ mediū oñdit distātia 2 p̄ueniētia illoz duoz. ipa autē dīctōrio nullū hz mediū. Vñ in p^o posterioz dī. qz dīctōrio est oppō cuius fm se nō est mediū. 2 iō int̄ duo extrema dīctōrie oppōnis est maxīma distātia 2 oppō. cū in nullo medio p̄ueniāt. sicut iter ens 2 nō ens. In oibus autē alijs oppōnibus ē aliqd̄ mediū. sed in isto dīctōrie dīctōrie et oppōne. 2 q̄nto magis p̄ueniūt in medio extremo aliaz oppōnum tanto magis deficiūt a dīctōrie 2 oppōne. Cōueniūt autē aliq̄ in medio duplī. Vno mō p̄ueniūt in medio eius dē ḡnis. sic scz qz vtrūqz extremoz est eiusdē ḡnis cū medio in q̄ p̄ueniunt. 2 isto mō p̄ueniūt albedo 2 nigredo in colore medio: puta rubedīne. Et itez ista p̄ueniunt in medio materie tīm vel subiecti: 2 nō in aliq̄ ḡne medio sicut albū 2 nigrū. s3 nō sūt sed successiue p̄ueniūt eodē sub / iecto susceptiue sicut in manu. Alie qua autē cōueniūt in medio materie tīm 2 subiecti. 2 nō in ḡne medio aliqd̄ qd̄ sit eiusdē ḡnis cū eis. sicut dīctōria imediata 2 habit^o et puatio qz qd̄ libet hz cōe subiectus. s3 nō p̄stituit aliqd̄ tertū. vel in illo nō p̄ueniunt qd̄ sit eiusdē ḡnis cū illis sed in his est dīctōria. qz in puatiue oppositis seruaf̄ ordo subiecti. 2 nō fit regressus a puatiōe in habitū. vt a cecitate in visum in oculo. Et sicut ē de quibsdā dīctōris imediatis. vt de quibsdā istis

Tractatus Secundus

mitatib; incurabilib;. z in talib; si /
cut in huius immediat; siue puate
oppositis nō remanet aliq; p̄tus in
subiecto ad huius siue ad habitū. vt
aliq; facto ceco nō remanet p̄tus in
eo ad visus. z aliq; exite p̄fecte p̄ysi
co forte nō remanet p̄tus ad sanita
tē. In huius autē mediatis z in q̄bus /
dā immediatis licet q̄dā ordine respi
ciāt suū subiectū. tñ p̄ vnū eoz nō
aufert potētia ad reliquū. vñ manu
exite alba nō aufert qñ possit eē
gra. Albedo autē z nigredo huius me
diata s̄t. z est idē de mediatis sicut
sanitate exite nō tollit potētia ad
egritudinē. z egritudine aliq; exite
nō tollit potētia ad sanitatē. In re
latiuis autē neutro mō inuenit̄ p̄ue
nientia vel q̄ntū ad mediū p̄mū vel
scdm. nō em̄ p̄ueniūt in subiecto me
dio. Idē em̄ nō est p̄r z filius. sed q̄
pat̄ refert ad filiū: iterū nō p̄stituūt
mediū sui ḡnis: cū ex patre z filio v̄l
pat̄nitate z filiatōe nulla media re
latio vel relatiū mediū possit p̄sti
tūi. Et itez in relatiuis nō est maḡ
vel min⁹. h̄nt tñ quendā sp̄cālē mo
dū p̄ueniēdi. qz vnū eoz s̄m id qd̄ ē
depēdet ad alterz. Relatiua em̄ mu
tuo se includūt z ponūt z perimūt.
vt p̄tz in p̄dicamētis. In p̄radictio
rijs s̄o nihil hoz inuenit̄. nō em̄ ha
bēt mediū sui ḡnis cum alterū exte
mū sit non ens simplr z extra oē ge
nus. nec s̄l̄r p̄nt in subiecto medio
p̄uenire. cū nō ens subiectū h̄re non
possit. nec nō p̄ueniūt s̄m depēdē /
tiā suozū intellectū sicut relatiua.
Posito em̄ ente nō ponit̄ nō ens. si
cut posito p̄re ponit̄ filius. Et iō p̄z
quō se h̄nt ad inuicē iste q̄tuoꝝ op /
positōes: z in q̄bus ē maior oppō. qz
p̄dictio tenet sup̄mū gradū oppōis
cū simplr z p̄ se nō habeat mediūz
et iō p̄radictoria maxie opponunt̄
et mīme p̄ueniūt. Priuatiue s̄o op

posita tenet scdm locū. cū nō habe
ant mediūz sui ḡnis sicut h̄nt h̄ia
mediata. nec h̄nt depēdētia ad inui
cē sicut relatiua. z in his p̄ueniūt cū
p̄radictorie oppositis. h̄nt tñ subie
ctū cōe: z in hoc deficiūt ab eis. post
p̄uatiue opposita s̄t p̄rarie oppo
sita. z vltimo relatiua. **De sin**
gulis sp̄ebus oppōnum distinctim
Modo d̄m est de singulis sp̄
bus distinctim. z p̄mo de q̄li /
bz in sp̄cālī. sc̄do p̄cludēda est cuius
libz p̄dit̄ in se z ad alias in sp̄cālī
Quantū ad p̄mū p̄mo dicendū est
de p̄radictōe. sc̄do de p̄uatione. ter
tio de p̄rarietate. quarto z vltimo
de relatiua oppositiōe.

Quid est cōtradictio: z q̄t
requirunt̄ ad veram contradi
ctionem. Caplm. **CCXVII**

Quantū ad p̄mū sciendū est
qd̄ est p̄radictio. de qua in
p̄te p̄tz ex dictis p̄ diffinitio
nē posita in p̄mo posterioꝝ. s̄. q̄ cō /
tradictio est oppō cui⁹ s̄m se nō est
dare mediū. Ad hoc autē q̄ aliq; op
positio habeat rōnem vere p̄radi
ctionis requirunt̄ quicq; p̄ditōes. que
p̄nt colligi ex p̄mo elenchoꝝ: q̄ tan
gunt̄ in quadā sua diffinitōe q̄ talis
est. Cōtradictio ē vni⁹ z eiusdē s̄m
idē z ad idēz s̄l̄r z in eodē tpe. Qd̄
sic h̄z intelligi. q̄ p̄radictio est vni
us z eiusdē. non solū q̄ accipiat̄ idē
s̄m nomē tñ. vel s̄m rem tñ. s̄ eius
dē s̄m rem z no men. vñ hic est p̄ra
dictio. latrabile currit: latrabile nō
currit. qz ibi ē affirmatio z negatio
eiusdē s̄m rem z nomē. Sed hic nō
est p̄radictio. canis currit canis nō
currit. qz non est eiusdē s̄m rem. q̄
fidus nō currit q̄nis latrabile cur
rat. z hec est p̄ma p̄ditio p̄radictio
nis. Secūda est q̄ sit oppositio vni
us z eiusdē s̄m idem. vñ hic est p̄ra

De oppoe pcraria et priuatiua

dictio. istud est duplū isti fm longi tudine. istud nō est duplū isti fm lō gitudine. **S**3 non h. istud est duplū isti fm longitudine: z nō est duplū fm latitudine. qz hic est affirmatio et negatio vnius z eiusdē. s. dupli. s3 nō fm idē. qz affirmat duplū fm lō gitudines z negat fm latitudinem. **T**ertia p dicitio est. qz sit nō solū vni us z eiusdē z fm idē. sed etiā ad idē respectu eiusdē. vñ hic ē pcradictio. duo sunt duplū ad vñū: duo nō sunt duplū ad vñū. sed hic nō. duo s3 du plū ad vñū: duo nō sunt duplū ad tria. q̄uis em idē scz duplū affir me tur z neget de vno z eodē scz de du alitate. tñ non respēcū eiusdē sed di uersoz. s. vnitatis z trinitatis. **Q**uar ta p dicitio est s3 qz scz affirmet idēz de eodē s3 r. vñ hic est pcradictio. ce lū mouet circulariter z non mouet circulariter. s3 non h. celū mouet cir cularitē z nō mouet deorsum. **Q**ui ta p dicitio est. qz sit in eodē tpe. vnde hic est pcradictio. domus est clausa in tertia: dom⁹ non est clausa in ter tia. sed h non. dom⁹ est clausa in ter tia: dom⁹ non est clausa in nona. qz deficit p dicitio in eodē tpe. **U**n vbi cumqz ex defectu istaz p ditionū cō cluderet aliqua cō dicitio simpliciter esset falsa. vt patz quatuoz vltimis modis fm q̄s attendunt modi fal lacie: que vocat ignorantia elenchī.

De oppositione priuatiua

Cap. CCCXVIII.

Secundo dicendū est de oppo sione priuatiua q̄ tenet scdm lō gitudinē post pcradictōem. Sicut em pcradictio h3 alterz terminū op positū pure ens: z alterum pure nō ens (vñ sunt sicut affirmatio z nega tio) ita pcradictio z habitus q̄ opponū tur se hñt. nisi qz termin⁹ opposit⁹ habitū (q̄ se h3 p modū affirmatio

nis est termin⁹ p modū negatiōis) nō absolute sint in pcradictōis. s3 est negatio in subiecto z infra genus et iō termin⁹ oppositus (vt cecitas) nō ē absolute nō ens. s3 nō ens i ra li subiecto. **T**ertio p3 qz p dicitio ē ne gatio absoluta. pcradictio ē negatio de terminate forme in determinato sub iecto. **C**irca igit pcradictōem q̄rtuoz s3 faciēda. **P**rimū est oñdere qd est oppo priuatiua diffinitive. **S**ecdo q̄t sunt modi pcradictioz. **T**ertio quot s3 q̄t ad pcradictōem pprie dicitā. **Q**uarto quō ē maior oppositio cō tradictoria q̄ priuatiua.

Quid ē oppositio priuatiua

Cap. CCCXIX.

Quantū ad primū. s. qd est p ratiua oppositio p3 p diffi nitōem pcradictioz oppositioz q̄ talis est. **P**riuatiue opposita s3 q̄ sunt nata fieri circa idē subiectū or dine irregressib ilī p naturā. sicut vñ sio z cecitas circa oculū. z nō est re gressus p naturā a cecitate ad visio nē. qd ē ad dñam agētis supnatu ralis. **E**t qz p3 qz pcradictio oppositio est oppositio affirmatiōis z negatiō nis eiusdē rei dō ite in eē circa sub iectū determinatū suppositū apponit.

Quot modis dicit pcradictio

Cap. CCCXX.

Quantū ad scdm spēaliter videndū est q̄t modis ē p ratiua. **E**t dicendū qz tribus vt p3 q̄nto metaph. **A**liqd em ē p ratiua habitu aliq̄ fm qd est ipm na tū hñt fm gen⁹ remotū. z hoc mō ēz planta pcradictio visu. qz suū genus re motū scz viuū ē natū habere visum. **S**ecdo q̄n pcradictio habitu quē est ap tū natū hñt fm genus primūz. et sic talpa pcradictio visu q̄ est aptus natus inesse aī ali qd est gen⁹ primū talpe. **T**ertia q̄n pcradictio habitu quē natū ē

¶ q̄

Tractatus Secundus

habere fm suā spēm. sicut si hō pua
ref manu. z hec est ppria acceptio p
uatis. alie dū sunt valde large zē

¶ Quot requirunt ad puatōez
pprie dictā **Cap. CCCXXI.**

Quantū ad tertiu. scz q̄ req̄
runt ad rōem puatōis pprie
dictā. Et dicendū q̄ quicq̄
Primū est q̄ sit natus h̄ie illud fm
suā spēm. z iō pprie hō nō d̄ puatus
alis. q̄ fm hoc nō p̄petit sibi habere
alas. Secōdo req̄rit determinata cō
cūstātia ep̄is. z iō catulus nō videt
an nonū dicē. nō d̄ puatus visu pprie
Tertio d̄ esse debita circūstātia lo
ci. vñ cauerne terre nō dicunt puare
luce diei q̄n ibi nō est. Quarto def
minatio p̄tis. vñ hō nō d̄ visu pu
tus vel cecus q̄ nō h̄z oculos in pe
dibz. Quinto debet respect⁹ vel mo
tus. vñ homo nō d̄ puatus cursu si
nō mouet in cursu ita velociter si
cut sagitta vel ventus.

¶ Quo est maior oppō d̄dicto
ria q̄ puatiua **CCCXXII.**

Quantū ad quartū: quō vi
deliez z vñ sit q̄ maior ē op
positio d̄dictoria q̄ oppō p̄
uatiua. hoc em̄ nō videt veruz. Op
positio em̄ nō est nisi elōgatio pote
tie ab actu sicut calor ex̄ns in aq̄ elō
gat z facit distare potētā aque a fri
giditate. sed vt videt q̄ magis elō
gat z facit potētā distare ab actu
puatio q̄ d̄dictio. q̄d patz. q̄ tantū
elōgat potētā ab actu puatio q̄ nō
p̄t esse regressus p̄ naturā. Sed d̄di
ctio nō tollit totalr potētiam. imo
etiā naturalr d̄ nō ente facit ens. nō
aut̄ de ceco vidēs. igit̄ maior est op
positio puatiua q̄ d̄dictoria. Dicē
dū est q̄ duplr̄ elōgat aliqd potētā
ab actu. Vno mō ipam potētā re
mouēdo ita q̄ nobile eius relinquat
et isto mō elongat potētā ab actu

in oppōe d̄dictoria. q̄ in nō ente sim
plr̄ nihil est de potētā ad esse. Alio
mō ponēdo obstaculū vt nō reduca
tur potētā ad actū. q̄d p̄tingit du
plr̄. Vno° ad tps z mobilr. sicut ca
lor positus facit distare ad tps sub
iectū suū. s. aquā cū est calida a frigi
ditate z mobilr. Alio° p̄petue z im
mobilis. z sic puatio remouet potē
tiā sui subiecti ad habitū. nō q̄ potē
tiā sua destruat oino. s. q̄ ponit ob
staculū indelibile. Et q̄n d̄ q̄ puā
tio auferat potētā ad actū. z ideo
cū potētā ad subiectū d̄dictio to
talr tollat: maior est oppō d̄dictoria
q̄ puatiua. Vñ eēt mai⁹ miraculū
q̄ridie aīas creare q̄ cecū illuminare
illō tñ min⁹ miramur q̄ frequēti⁹. z
istud q̄ rari⁹ mirabili⁹ reputam⁹

¶ De oppositione contrarieta
tis **Capit. CCCXXIII.**

Anc dicendū est de tertia
spē oppōis. scz de d̄rietate.
vbi d̄nq̄z d̄siderāda s̄t. Pri
mo q̄d est d̄rietetas. Secōdo q̄ req̄
runt ad d̄rietatē verā. Tertio q̄bus
mōis dicant̄ large aliq̄ d̄ria. Quar
to d̄ diuersa d̄ditōe z natura diuer
soz d̄rioz. Quinto quō radix oppō
is in d̄riis est a d̄dictōe z puatiōe.

¶ Quid est contrarietas.
Quantū ad primū dicendū est
q̄d est d̄rietetas. Hoc aut̄ p̄z
p̄ diffinitōem d̄rioz eōem. s. Co
traria s̄t que in eodē ḡne posita s̄t
et maxime a seinuicē distant: z in eo
dē susceptibili vicissim insunt. nisi
alterz eoz insit a natura. Dicū aut̄
in eodē ḡne posita. q̄ vtrūq̄ est vna
spēs alicui⁹ ḡnis in q̄ differit a d̄di
ctōe cuius vnū oppositiuoz est non
ens absolute. z a puatiōe cui⁹ vnūz
oppositiuoz est nō ens in tali subie
cto. Vñ extrema in illis oppōibz
nō sunt eiusdē ḡnis. nec q̄dlibz exte